

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: *oponent*

Autor práce: Martin Tremčinský

Název práce: Kultura Strachu: Diskurzni analýza mediální kauzy Šluknovska

Vedoucí práce: Mgr. Martin Hájek, PhD.

Oponent: Mgr. Pavel Kotlík

Navržené hodnocení: *výborně / velmi dobře*

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Práce Martina Tremčinského je zaměřena na roli médií v konstrukci krize a rizika spojených se soužitím majoritní společnosti s romskou menšinou. Jedná se zde o případovou studii s cílem analyzovat masová média (tištěná; v ČR) vztahující se ke kauze 'Šluknovsko (2011)', zároveň autor hledá přesahy mezi globální a lokální rovinou této 'kauzy'. Svou pozornost autor směřuje jednak ke konstruktivistickému chápání rizika, dále k odhalení jeho institucionálních podmínek (zahrnuto do kritické analýzy diskurzu). Mediální diskurz je zkoumán jako podstatná součást veřejného diskurzu (van Dijk) a společně s konceptem rizikové společnosti (U. Becka) chce autor ukázat, jak bylo (je) riziko provázáno s mocí (kontrolou) nad definicemi. Zajímavým momentem autorovy práce je pak využití aktančního modelu jako principu vnitřní organizace diskurzu (A. Greimas).

Zařazení jednotlivých kapitol textu pro zvolené téma hodnotím jako opodstatněné a svou návazností logické. Martin Tremčinský také zpracoval sociologické téma, které je velice aktuální, ačkoliv zvolená teorie a metody nijak nevybočují ze zavedeného kánonu soc. konstruktivismu. Pravý přínos pak shledávám především ve velice zdařile provedené analýze. Autorovy závěry z této analýzy logicky vyplývají, i když zde opět zůstává věrný východiskům studie (ty se podařilo aktualizovat).

2. Opírá se autor o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Text je vystavěn na odpovídajícím množství odborné literatury, relevantní k tématu. Autor pracuje s domácí i zahraniční literaturou.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Kvalita a množství použitých dat (textů) odpovídá tématu a typu práce – v jistém smyslu je nadstandardní. Martin Tremčinský prokázal velmi dobrou schopnost pracovat s informacemi z použitých zdrojů. Nicméně, jak sám autor uvádí, uvažoval pokrýt i období, které celé kauze předcházelo, stejně jako i její dozvuk (str. 9) – rozhodl se pro volbu období měsíců května až prosince 2011. V tomto místě bych si dovolil s autorem polemizovat na základě častého jevu, při kterém mají kontroverze tendenci se (po 'uzavření') znovu otevírat. Ačkoliv použití cca 200 článků je úctyhodný výkon, samotná argumentace výběru přechází tuto skutečnost. Z práce je čitelná snaha vypořádat se s tématem ve vědeckém prostoru rozvrženém konceptem rizikové společnosti. Autor

se snaží dohledat konstrukci zkoumaného fenoménu (kritickou) diskurzní analýzou textů, které by na riziko odkazovaly přes koncept 'strachu' (klíčové slovo, které riziko vymezuje negativně). Nechybí úvaha nad výhodami a nevýhodami zvolené metody a datové základny, tj. bez přímých výpovědí, nebo jinými modalitami, např. obrazem. Je otázkou, nakolik by výzkumnému záměru posloužily texty zohledňující 'rizikovitost' extrémní pravice (ale i zdrženlivosti názorů / rozhodnutí) v souvislosti se stejnou kauzou, ačkoliv práce částečně do tohoto prostoru zasahuje.

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor opírá závěry, k nimž dospěl?

Autor prokázal schopnost vystavět v rámci kapitol svou argumentaci, kterou dostatečně podporuje převzatými informacemi. Množství parafrází odpovídá typu práce.

Při hodnocení samotné kvality argumentů je třeba vycházet z výzkumných otázek. Autor v souvislosti s kauzou hledá odpovědi na otázky: *Jak je riziko v mediálním diskurzu konstruováno? Kdo je rizikem ohrožen? Kdo je zodpovědný za zvládání rizika?* Odpověď je však v jistém smyslu přednastavena již v úvodním tvrzení (zjištění), že příčiny i dopady rizika jsou v mediálním diskurzu konstruovány na třech vzájemně provázaných úrovních: lokální, translokální (celostátní) a globální (mezinárodní). Na lokální úrovni rizika nalézají určité narativní struktury (narativy, např. 'starostovy vyhlášky a prohlášení', str. 12 a 17). Celostátní úroveň odkazuje na praktiky tvorby rizikových map (meta- úroveň; 'mozaiky' kauzy, str. 27). Globální rozměr rizika rozlišuje příčiny a důsledky krize (rizikový 'export' a ideový 'import', str. 20). Média hrají pro autora aktivní roli (v podstatě jsou všemocná) přes všechny tři úrovně, aktéři se pak snaží zaujmout pozici subjektu (kauzu převyprávět). Menšina (Romové a obyvatelé periferie) je z této 'aktivní struktury' (str.22 a 22) vyloučena a hraje úlohu spouštěče (v aktantní struktuře / modelu), ale jinak redukována na rizikovou okolnost, kterou je nutno kontrolovat. V tomto místě autor předkládá výsledný obraz přírodních katastrof, která postihuje regiony. Závěrečné slovo (ze str. 29) zde nicméně nechává čtenáře na pochybách, zda-li byla úvodní rešerše dosavadního dosaženého poznání ('state of the art') provedena dostatečně. Autor poznamenává, že 'budoucí výzkumy by se mohly zaměřovat na mezinárodní srovnání diskurzu o menšinách a rizikovitosti' a tím jakoby popírá podobné studie, ale i institucionální aparát již vybudovaný kolem takového cíle (výzkumy sociální exkluze / inkluze; výzkumy kriminalizace etnických menšin, radikalizace apod.). Také k poznámce o minoritách 'konstruovaných podobně jako ekologická rizika' (a která mohou) 'vést k ospravedlňování řady regulací v podobě anti-imigračních a dalších represivních opatření' (str. 29) již existuje řada studií (např. Charteris-Black, 2006). Autor se tak 'závěrem' připravil o zajímavé uvedení do problému, které by vykročilo z již existujícího zázemí analýzy menšin v médiích, ale i nad rámec úvah o riziku (Beck v předložené práci znovu nastupuje jako jeden z nejcitovanějších sociologů).

5. Jsou v práci autorova tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Převzaté informace, o které se autor ve svých tvrzeních a zjištěních opírá, jsou přehledně označeny a tudíž odlišeny od jeho vlastních.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Úroveň jazyka je velmi dobrá, autor dokáže srozumitelně podat informace. Příznivý dojem dělá užití čtivého jazyka. Práce splňuje formální požadavky kladené na bakalářskou práci rozsahem i úpravou, autor správně cituje.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Přednosti práce vidím jak ve volbě, tak i ve zpracování textů – v konkretizaci na různých příkladech a také autorovu schopnost pracovat s informacemi.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

Autor použil termínu 'kultura strachu' (B. Glassner) a 'strach' se v práci objevuje hned v několika rovinách: jako nástroj / prostředek (str.4), dále pak diskurz (str.6), v souvislosti s morální panikou (str.7), či odpovídající reakce na rizikovou situaci (str. 16). Pro množství přesahů a definic samotné kultury by mne proto zajímal autorův vlastní pohled na tento koncept. Jak má čtenář rozumět konceptu 'kultury strachu' v kontextu kauzy, nezůstaneme-li u pouhého ornamentu (názvu) práce? Jedná se zde o prosté konstatování 'politiky strachu', či o jiné označení 'silné konstrukce' rizika, jeho rozsahu a působení? Resp. Jeho globální a lokální rozvržení má zastupovat kulturní perspektivu?

Celkové hodnocení práce:

Hlavní části práce obsahují kvalitní, logickou a podloženou argumentaci. Martin Tremčinský také prokázal, že dokáže pracovat s texty i analyzovat data pro stanovený badatelský cíl; proto práci doporučuji k obhajobě a z výše uvedených důvodů se přikláním ke známce „*výborně – velmi-dobře*“, v závislosti na průběhu obhajoby.

Datum: V Praze, 8.června 2015

Podpis: Mgr. Pavel Kotlík